

II

ვაჰოძე, ასახული გიორგი მერჩულის ქმედში

გიორგი მერჩულის თხზულება, როგორც მოხსენებული გვქონდა, დაწერილია მე-10 საუკუნის ნახევარში, 950 წელს. ძველი ეხება ამის წინარე ორი საუკუნის ეპოქას, დაწყებული მე-8 საუკუნის მეორე ნახევრიდან — მე-10 საუკუნის ნახევრამდე.

ეს ხანა, მე-8 საუკუნიდან — მე-10 საუკუნემდე, არის ის დრო, როდესაც არაბთა მფლობელობის „უამთა-სიავის“ შემდეგ, საქართველოში თანდათან ჩამოყალიბდა ახალი ფეოდალური სახელმწიფოებრივი გაერთიანებანი: ქართლ-მესხეთისა, დასავლეთ-საქართველოსი, კახეთისა და ჰერეთისა, რომლებიც უფრო გვიან, მე-10—11 საუკუნეთა მიჯნაზე, ჩამოყალიბდა საქართველოს ერთიანი ფეოდალური სახელმწიფოს სახით.

გიორგი მერჩულის თხზულება გვისურათებს „ახლად შენებას“, რომელსაც განიცდიდა ჩვენი ქვეყანა ეროვნული სახელმწიფოებრივობის აღდგენის ამ ხანაში. ასახავს ისტორიულ-კულტურულ გარემოს იმ ეპოქისას, რა დროიდანაც დაიწყო აღმავლობა საქართველოს სახელმწიფოებრიობისა და ქართული კულტურის ახალი აღორძინება.

*

ვიდრე შევეუდგებოდეთ განხილვას იმ ცნობებისას, რომელთაც შეიცავს გიორგი მერჩულის თხზულება მე-8 — 10 საუკუნეთა საქართველოს „ახლად შენების“ შესახებ, აქ საჭიროა წინასწარ გავითვალისწინოთ ის ისტორიული ვითარება, რომელიც წინ უსწრებდა ამ ახალ ეპოქას, ეროვნული სახელმწიფოებრივობის აღდგენას და ახალი აღორძინების დასაწყისს.

საქართველოს ქვეყნების პოლიტიკურ ისტორიაში ამის წინარე ხანაში, მე-6 — 7 საუკუნეთა მანძილზე, ჩვენ გვაქვს ორი დიდი ტეხილი: ეს არის საქართველოს სახელმწიფოებრივ ერთეულთა დამოუკიდებლობის გაუქმება მე-6 საუკუნეში, ხოლო შემდეგ არაბთა მფლობელობის დამყარება მე-7 საუკუნეში.

მე-6 საუკუნის დასაწყისისათვის საქართველოს ტერიტორიაზე არსებობდა ორი სახელმწიფოებრივი გაერთიანება:

1. იბერიის (ქართლის) სამეფო, რომელიც აერთიანებდა მთელ აღმოსავლეთსა და სამხრეთ საქართველოს ისტორიულ ტერიტორიებს (შემდეგდროინდელს ქართლს, მესხეთს და კახეთ-ჰერეთს).

2. ლაზიკის (ეგრისის) სამეფო, რომლის ფარგლებშიაც გაერთიანებული იყო დასავლეთ საქართველოს ქვეყნები.

მე-6 საუკუნის მანძილზე ორი მეზობელი დიდი იმპერია — ირანისა და აღმოსავლეთ რომისა (ბიზანტიისა) — განამტკიცებენ თავის პოლიტიკურ გავლენას საქართველოს ქვეყნებზე.

პირველად, მე-6 საუკუნის პირველ ნახევარში, ირანმა დაიპყრო და შეიერთა იბერიის (ქართლის) სამეფო, რომელსაც ხანგრძლივი სახელმწიფოებრივი ტრადიციები, მრავალსაუკუნოვანი ისტორიული წარსული ჰქონდა. იბერიის ძველი სამეფო ჩამოყალიბდა სახელმწიფოებრივი ერთეულის სახით ანტიკურ ხანაში და იგი არსებობდა როგორც ერთიანი სახელმწიფო „სამეფო“ — ვიდრე საშუალო-საუკუნეთა დასაწყისამდე. მე-6 საუკუნის პირველ ნახევარამდე ჩვენი წელთაღრიცხვისა, რა დროსაც, ძველი ქართველი მემკვიდრის გამოთქმა რომ გავიმეოროთ, „დაესრულა მეფობა ქართლისა“, მოხდა იბერიის დაპყრობა ირანის იმპერიის მიერ.

იბერიის (ქართლის) სამეფოს დაცემას მოჰყვა ლაზიკის (დასავლეთ-საქართველოს) სამეფოს დაცემა. მას შემდეგ რაც ირანმა შეიერთა იბერია, წარმოებს ხანგრძლივი დიდი ომები ირანისა და ბიზანტიის (აღმოსავლეთ-რომის) იმპერიებს შორის პოლიტიკური უპირატესობის მოპოვებისათვის დასავლეთ საქართველოში — ლაზიკაში. ეს ომები იმით დასრულდა, რომ ლაზიკა საბოლოოდ ბიზანტიის იმპერიის გავლენის სფეროში რჩება. ამის შემდეგ, მე-6 საუკუნის მეორე ნახევრიდან მოკიდებული, ბიზანტიის იმპერია თანდათანობით აუქმებს სახელმწიფოებრივობის ინსტიტუტებს ლაზიკაში, სპობს „მეფობა“-ს.

ჩვენ აქ აღარ ვჩერდებით საქართველოს ქვეყნების პოლიტიკური ისტორიის სხვა მომენტებზე მე-6 — 7 საუკუნეთა განმავლობაში ვიდრე მე-7 საუკუნის შუა წლებამდე, როდესაც კავკასიაში პირველად ჩნდება ახალი პოლიტიკური ფაქტორი — არაბობა, რამაც ახალი მიმართება მისცა კავკასიის ხალხთა ისტორიას, ისევე როგორც მთელი მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიის მსვლელობას.

აღვნიშნავთ მხოლოდ, რომ იბერიაში მე-6 საუკუნის 70-იან წლებში მოხდა აჯანყება ირანელთა ბატონობის წინააღმდეგ, რაც დასრულდა ეროვნული ხელისუფლების აღდგენით იბერიაში. მაგრამ მდგომარეობა იბერიის ამ ახალი ხელისუფლებისა არ იყო მტკიცე; ამის გამოსახულებაა კერძოდ ის ფაქტიც, რომ იბერიის ხელისუფლების მეთაური ატარებს არა „მეფის“, არამედ „ერისმთავრის“ ან-და „დიდი ერისთავის“ ტიტულს; იმ დროს არსებულს საერთაშორისო ვითარებაში იბერიის ძველი „სამეფო“-ს აღდგენა ვერ მოხერხდა.

იბერიის ამ ახალ ხელისუფლებას უხდება მერყეობა ორ გარეშე ძალას — ირანსა და ბიზანტიას — შორის. 590 — 604 წლებში იბერია ბიზანტიის გავლენის სფეროში მოექცევა; შემდეგ, 605 წლიდან — ვიდრე 620-იან წლებამდე, იბერიაში ისევ ირანის მფლობელობა დამყარდა; ხოლო 620-იანი წლებიდან, ირაკლი კეისრის აღმოსავლეთში ლაშქრობის დროიდან, იბერია კვლავ ბიზანტიის გავლენის სფეროშია მოქცეული.

*

ასეთ მდგომარეობაში, პოლიტიკურად დაშლილი და მკვიდრ სახელმწიფოებრივ ორგანიზაციას მოკლებული შეხედნენ საქართველოს ქვეყნები ახალი

ძალის, არაბების, გამოჩენას კავკასიაში — მე-7 საუკუნის შუა წლებში. ამ დროიდან, მე-7 საუკუნის ნახევრიდან, იწყება არაბთა მფლობელობა საქართველოში.

ჩვენ აქ შეგვიძლია არ გავაგრძელოთ სიტყვა იმის შესახებ, თუ რა მსოფლიო-ისტორიული მნიშვნელობა ჰქონდა არაბული ხალიფატის დაარსებას, თუ რა ძირითადი მნიშვნელობის ძვრები გამოიწვია ამ ახალმა მსოფლიო-ისტორიულმა ფაქტორმა როგორც აღმოსავლეთის ხალხთა ცხოვრებაში, ისე თვით დასავლეთის ქვეყნების ისტორიის მიმართებაში.

აქ ჩვენ აღვნიშნავთ მხოლოდ მაგისტრალურ ხაზებს საქართველოს პოლიტიკური ისტორიისას მომდევნო ეპოქაში.

მომდევნო ეპოქა, — მე-7 საუკუნის მეორე ნახევარი და მე-8 საუკუნე, — ეს არის ხანა, როდესაც საქართველოს ქვეყნებში პოლიტიკური უპირატესობის მოპოვების მიზნით ისევ იბრძვის ორი გარეშე ძალა — არაბთა ხალიფატი და ბიზანტია. არაბები მტკიცედ დამკვიდრდნენ აღმოსავლეთ საქართველოში. დროგამოშვებით არაბები ავრცელებენ თავის გავლენას დასავლეთ-საქართველოზედაც, მაგრამ არა ხანგრძლივად, დასავლეთი საქართველო ამ ეპოქაშიაც უპირატესად ისევ ბიზანტიის გავლენის სფეროშია მოქცეული.

ამ ხნის მანძილზე საქართველოს ქვეყნებში არ შეწყვეტილა ბრძოლა უცხოელთა ბატონობის წინააღმდეგ; ქართველი ხალხი, რომელსაც მრავალსაუკუნოვანი დიდი ისტორიული წარსული ჰქონდა, არ შერიგებია სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის მოსპობას. ბრძოლა იმ პირობებში, რომელიც მე-7 — 8 საუკუნეებში შეიქმნა, უსწორო იყო, და ქართველ ხალხს ბევრ სისხლად დაუჯდა ეს ბრძოლა ეროვნული თვითმყოფობისათვის. საკმაოა მოვიგონოთ არაბთა მხედართმთავრის მურვან-ყრუს დამსჯელი ექსპედიციები მე-8 საუკუნის 30-იან წლებში. ეს ექსპედიციები ჩატარებულ იქმნა 80 წლის შემდეგ, რაც არაბები პირველად დამკვიდრდნენ საქართველოში, და ჩვენ ვხედავთ, რომ ხანგრძლივი ბატონობის შემდეგაც არაბთა მხედართმთავრის უხდება ქართველი ხალხის წინააღმდეგობის გასატეხად ცეცხლითა და მახვილით გაიაროს საქართველოს მიწა-წყალზე. მურვან-ყრუს ამ ლაშქრობამ ნანგრევებად აქცია საქართველო. თუ რა გამანადგურებელი შედეგები მოჰყვა მურვან-ყრუს ამ ლაშქრობას, ამის შესახებ ჩვენ უფრო დაწვრილებით გვექნება საუბარი, როდესაც შევხებით ქართლ-მესხეთის ახალი ფეოდალური სამეფოს დაარსების ისტორიას.

მე-7 — 8 საუკუნეთა განმავლობაში საქართველოს ქვეყნები თუმცა არა ხანგრძლივად, მაგრამ მაინც ახერხებენ დროგამოშვებით თავი დააღწიონ არაბთა ბატონობას. ასე, მე-7 საუკუნის მეორე ნახევარში ქართლის ერისმთავარი ნერსე I ამაოცხებს არაბთა სარდალს ბარაბას და განდევნის არაბებს.

უფრო გვიან, მე-8 საუკუნის 40-იან წლებში, იბერიაში ისარგებლებენ იმ დიდი არეულობით, რომელიც დაიწყო არაბულ ხალიფატში და რაც შემდეგ ხალიფების პირველი დინასტიის (ომეიადების) დამხობით დასრულდა. ამ დროს საქართველოს დიდი ნაწილი განთავისუფლდა არაბთა მფლობელობისაგან და აღდგენილ იქმნა, თუმცა არა ხანგრძლივად, „მეფობა ქართლისა“.

საქართველოს ხელისუფლების სათავეში ამ დროს დგას გორგასლიანთა ძველი ეროვნული დინასტიის უკანასკნელი დიდი წარმომადგენელი არჩილ II, რომელმაც გახაზა ძველი ერთიანი იბერიის სახელმწიფოებრივი ტრადიცია იმითაც, რომ მან მიიღო „ქართველთა მეფის“ ტიტული. მიღება „ქართველთა მეფის“ ტიტულისა, რომელსაც აღარ ატარებენ საქართველოს მფლობელი მთავრები ამის წინარე ორი საუკუნის განმავლობაში (მე-6 საუკუნიდან — მე-8 საუკუნემდე), — ეს ნიშნავდა საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის დეკლარირებას.

ქართველთა მეფის სამფლობელოში მე-8 საუკუნის 40-იან — 50-იან წლებში გაერთიანდა საქართველოს ძირითადი პროვინციები: კახეთ-ჰერეთი, ქართლი (გარდა თბილისის მხარისა, სადაც არაბები ისხდნენ), მესხეთი, აგრეთვე ნაწილი ლაზიკისა (დასავლეთ საქართველოსი). ქართველთა მეფის სამფლობელო სწვდებოდა ცენტრალური კავკასიიდან (ნუხის მხარიდან) — ვიდრე შავ ზღვამდე (ჭოროხის ხეობაში). ამას გარდა ქართველთა სამეფოს გავლენის ზონაში მოქცეული იყო აგრეთვე ჩრდილო-კავკასიის მთიელთა ზოგიერთი პროვინციები (დაღისტანის სანაპირო თემები).

არჩილმა, როგორც ირკვევა, ფართო მისშტაბის სახელმწიფოებრივი მშენებლობა წამოიწყო. მის დროსვე ჩატარდა აგრეთვე დიდი მნიშვნელობის საეკლესიო რეფორმაც, სახელდობრ, არჩილის დროს მოხდა საქართველოს საკათალიკოზოს გამოყოფა ანტიოქიის პატრიარქატიდან დამოუკიდებელი ეკლესიის სახით. (ამ ფაქტს, საქართველოს ეკლესიის დამოუკიდებლობის გამოცხადებას, ცხადია, ჰქონდა არა მარტოდენ ვიწრო-საეკლესიო მნიშვნელობა, არამედ ეს პირველ რიგში განსაკუთრებული მნიშვნელობის ზოგად-პოლიტიკურს აქტს წარმოადგენდა და საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისა და ეროვნული თვითმყოფლობის განმტკიცებას მოასწავებდა).

მაგრამ არჩილის დროს შექმნილი სახელმწიფოებრივი გაერთიანება — ქართველთა სამეფო — ხანმოკლე დროის მანძილზე არსებობდა, მან იარსება მე-8 საუკუნის 50-იანი წლების ბოლომდე. ამ დროისათვის ხალიფატში განმტკიცდა აბასიდების ახალი დინასტია და კავკასიაშიც არაბობამ მოიცა ძალა. ხალიფა მანსურის დროს არაბთა სარდლობა რამდენჯერმე ილაშქრებს არჩილის სამეფოს წინააღმდეგ. აღსანიშნავია, რომ არჩილის დროს შექმნილი ქართული სახელმწიფოებრივი გაერთიანება, როგორც ირკვევა, არ იყო ეფემერული, იგი მნიშვნელოვან ძალას წარმოადგენდა და არაბებს ისე ადვილად ვერ მოუხერხებიათ მისი დაპყრობა. მაგრამ ქართველობას ძვირად დაუჯდა ეს უსწორო ბრძოლა.

არაბთა ჯარმა ჯერ დალაშქრა ქართლი („მოაოხრა და შემუსრა ყოველი შენებული ქართლისა“, როგორც გადმოგვცემს ძველი საისტორიო წყარო) და მოადგა კახეთს, სადაც ამ დროს იყო არჩილის სამეფოს მთავარი ცენტრი. მაგრამ არაბებმა ვერ შესძლეს შესვლა კახეთში და არაბთა ეს პირველი ექსპედიცია, როგორც ირკვევა, დამარცხდა. არაბთა ისტორიკოსი იაკუბი მოგვითხრობს, რომ აბუ-ჯაფარის (მანსურის) ხალიფობის დროს წანართა (კახეთ-ქართლის მთიანეთის) წინააღმდეგ გაილაშქრა არაბთა მმართველმა კავკასიაში ალ-ჰასანმა კახტაბის-ძემ, შეებრძოლა მათ, მაგრამ ვერა გააწყო

რა. ამის შემდეგ, როგორც მოგვითხრობს იგივე ისტორიკოსი იაკუბი, ჰასანმა აცნობა ხალიფას მდგომარეობის გართულება, მოწინააღმდეგეთა ძლიერება და მათი მრავალრიცხოვანობა, რისთვისაც ითხოვდა ხალიფასაგან დამხმარე ჯარს. ხალიფამ გამოგზავნა დამხმარე მხედრობა ამირა ალ-ჰარისი ისმაელის-ძის სარდლობით. არაბთა ჯარი შევიდა კახეთში და გაიმართა სისხლისმღვრელი ბრძოლები. გარდამწყვეტი ბრძოლა არაბებსა და ქართველთა ჯარს შორის რამდენიმე დღე გაგრძელებულა და ბოლოს არაბების გამარჯვებით დასრულებულა. იაკუბის სიტყვით ქართველთა ჯარის მხრით ამ ბრძოლაში დახოცილა 16.000 კაცი, გარდა ტყვეებისა, რომლებიც არაბებს წაუყვანიათ. იაკუბი გადმოგვცემს, რომ გამარჯვებული არაბთა მხედართმთავარი ალ-ჰარისი გამოემართა თბილისისაკენ, გზაში ამოსწყვიტა ტყვეები, ხოლო არაბთა რაზმები სათარეშოდ მიუშვა წანარეთის (ქართლ-კახეთის მთიანეთის) თემებზე. ასე დასრულდა ეს ბრძოლა¹.

მე-8 საუკუნის 60-იანი წლებიდან მოკიდებული აღმოსავლეთი საქართველო ისევ არაბთა ბატონობის ქვეშ იმყოფება.

ის ვითარება, რომელიც არსებობდა აღმოსავლეთ საქართველოში მე-8 საუკუნის მეორე ნახევარში, კარგად აქვს დასურათებული ამ ეპოქის ქართველ მწერალს იოანე საბანის-ძეს:

„ვართ — მძლავრებასა ქუეშე (არაბთასა) დამონებულ, — შეკრულნი ვითარცა რკინითა, გუემულნი და ქენჯნილნი, ძვრ-ძვრად ზღუეულნი!“

მაგამ როდესაც ვეცნობით იოანე საბანის-ძის იმავე ძეგლს, რომელიც წარმოადგენს ქართული ეროვნული იდეოლოგიის დეკლარაციას, ვეცნობით იმ შემოქმედებითი პატრიოტიზმის სულს და აქტივიზმის იდეოლოგიას, რომლითაც გამსჭვალული არიან მოწინავე ქართული წრეები, ჩვენთვის ცხადი ხდება, რომ წინააღმდეგობის ძალა ქართველი ხალხისა არ არის გატეხილი; საკმაოა ოდნავ ხელსაყრელი ცვლილებანი საერთაშორისო ვითარებაში, რათა ქართველმა ხალხმა „ჩვეულებებისაებრ მამულისა სლვისა“² — ისევ შეუხრელად განაგრძოს ბრძოლა თავისი ქვეყნის დამოუკიდებლობისა და თავისუფლებისათვის.

*

ახალი ხანა, მოსაბრუნე თარიღი საშუალო-საუკუნეთა საქართველოს ისტორიაში იწყება მე-8 — 9 საუკუნეთა მიჯნაზე, როდესაც საქართველოს ცალკეული მხარეები თანდათანობით თავს დააღწევენ უცხოელთა ბატონობას და საფუძველი ჩაეყრება ახალ ქართულ ფეოდალურ სახელმწიფოებრივ ერთეულებს.

ქართულ ფეოდალურ სახელმწიფოებრივ ერთეულთა ჩამოყალიბება იწყება საქართველოს სანაპიროებიდან; ცენტრი — შიდა-იბერია — ძველი კულტურული და პოლიტიკური მეტროპოლია ქართული ქვეყნებისა. სადაც უფრო მკვიდრად იყო ფეხმოკიდებული არაბობა, თავისუფლდება შედარებით უფრო გვიან.

¹ არჩილ II-ის ეპოქის შესახებ იხ. უფრო დაწვრილებით ჩვენს წერილში: ლეონტი მროველი (ენიშის მოამბე, X, 1941 წ., გვ. 142 — 148).

² იოანე საბანის-ძის სიტყვებით.

პირველად სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა აღდგენილ იქმნა დასავლეთ საქართველოში — მე-8 საუკუნის უკანასკნელ მეოთხედში. ამ დროს, მე-8 საუკუნის დასასრულისათვის, როდესაც, ძველი ქართველი ისტორიკოსის გამოთქმა რომ გავიმეოროთ — „მოუძღვრდეს ბერძენი“, საფუძველი ჩაეყარა დასავლეთ-საქართველოს „სამეფო“-ს, ცენტრით ქალაქ ქუთაისში.

ამავე ხანებში, მე-8 — 9 საუკუნეთა საზღვარზე, შეიქმნა ქართული ფეოდალური სამთავროები საქართველოს აღმოსავლეთ სანაპიროზე: კახეთსა და ჰერეთში. ეს ორი ფეოდალური სამთავრო კახეთისა და ჰერეთისა — არის უშუალო მემკვიდრე არჩილ II-ის დროს შექმნილი „ქართველთა“ სამეფოსი. მას შემდეგ, რაც არჩილის სამეფო, ხანმოკლე არსებობის შემდეგ, დაეცა, არჩილის მემკვიდრენი, როგორც ეს ირკვევა ძველ ქართულ მატიანეთა უწყების მიხედვით, გამაგრებულან კახეთ-ჰერეთის თემებში. არაბებმა მე-8 საუკუნის მეორე ნახევარში თუმცაღა დალაშქრეს „წანარეთი“, მაგრამ საბოლოოდ და მკვიდრად, როგორც ირკვევა, აქ არაბობამ ფეხი ვერ მოიდგა. ხოლო მე-8 — 9 საუკუნეთა მიჯნაზე, როდესაც „მოუძღვრდეს სარკინოზნი“ (არაბნი), აღმოსავლეთ საქართველოს ამ სანაპიროზე შეიქმნა ქართული ფეოდალური სახელმწიფოები — კახეთისა, რომლის სათავეში დგას კახეთის „ქორეპისკოპოსი“, და ჰერეთისა, რომლის სათავეში დგას ჰერეთის მთავარი „პატრიკი“ (რომლებიც უფრო გვიან „მეფის“ ტიტულს ღებულობენ).

ამის შემდეგ, მე-9 საუკუნის პირველ მეოთხედში, 809 — 826 წლებში, საფუძველი ჩაეყარა ეროვნულ სახელმწიფოებრივობას ცენტრალურ იბერიაში, ქართლ-მესხეთის მხარეებში, რომელიც ძველი იბერიის („ქართლის“) სახელმწიფოებრივი ტრადიციების მემკვიდრედ გამოდის და იწოდება „ქართველთა სამეფოდ“.

მომდევნო ხანა, მე-9 — 10 საუკუნეები, ეს არის ეპოქა, როდესაც წარმოებს კონსოლიდაცია ამ ოთხი ქართული ფეოდალური სახელმწიფოსი: ქართლ-მესხეთისა, დასავლეთ-საქართველოსი, კახეთისა და ჰერეთისა.

მე-10 საუკუნის დასასრულსა და მე-11 საუკუნის პირველ წლებში ეს ოთხი ქართული ფეოდალური სახელმწიფო პირველად ერთიანდება ერთი მთლიანი პოლიტიკური ერთეულის სახით.

ხოლო ამ დროიდან იწყება ის აღმავლობა ქართული სახელმწიფოებრივობისა, რაც შემდეგ, დავით აღმაშენებლისა და თამარის ეპოქაში, დასრულდა დიდი ქართული სახელმწიფოს შექმნით, რომლის ფარგლებშიაც გაერთიანდა მთელი კავკასია და წინა-აზიის მეზობელი ქვეყნები და რომელმაც მნიშვნელოვანი ისტორიულ-კულტურული მისია შეასრულა.

გიორგი მერჩულის ძეგლი იმ მხრივ არის მნიშვნელოვანი როგორც საისტორიო ნაწარმოები, რომ აქ ჩვენ ვეცნობით „ახლად შენების“ დასაწყისს ქართული სახელმწიფოებრივობის აღდგენის პირველ ხანაში, ვეცნობით ისტორიულ-კულტურულ ვითარებას, ვეცნობით მთელ რიგ ახალ ფაქტებს საქართველოს ისტორიიდან, ვეცნობით კონკრეტულ ისტორიულ გარემოში ქართველ მოღვაწეებს, რომლებიც საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა ასპარეზზე ეწევიან „ახლად შენების“ საქმეს, საფუძველს უყრიან ახალ საქართველოს.